

Kasper De Vos

WERELDS GOED IS EB EN VLOED

Dirk Zoete

A MOMENT OF COLLECTIVE

CONCENTRATION DURING THE EXPEDITION

“Niet de zogenaamd intellectuele explicaties komen tot ons, bedoel ik, of de verspilde maatschappijkritiek, maar wel beelden die koppig weerstand bieden en die, omdat niemand ze begrijpt, blijvend gekoesterd worden als belichamingen van onze verwarring.”

Hans Theys

Kasper De Vos is een strandjutter. Hij sprokkelt, puzzelt, bricoleert, balanceert, verbeeldt met de dingen die hij op zijn weg vindt. Daarnaast actualiseert hij oude technieken, zoals boetseren met klei of vormgeven met gips. Vaak combineert hij gevonden dingen, bouwmaterialen en gemodelleerde figuren. Zijn werkwijze verradt een flinke dosis spelplezier, en tevens een scherp gevoel voor de juiste *match*. Daarover liet hij (in thewordmagazine.org) noteren: *“De clou ligt in die precieze intersectie waar twee of meer lijnen elkaar kruisen.”* Doordat ze deels uit alledaagse voorwerpen of populaire beelden bestaan, zitten De Vos' sculpturen en collages stevig in het concrete 'hier en nu' verankerd. Maar gevonden dingen bezitten ook een - grotendeels in de vergetelheid verdwenen - geschiedenis. Toch hebben zowel de specifieke vorm en materie die het ding bij zijn conceptie heeft meegekregen, als de sporen van wat het sindsdien meegemaakt heeft, heel wat te vertellen. Ze vormen een reservoir voor de verbeelding.

Kasper De Vos boort het beeldende potentieel van gevonden dingen aan, middels een speelse *ars combinatoria*, in sculpturen, tekeningen en collages (voor deze gelegenheid aangevuld met een reeks zeefdrukken). Daarover zegt hij: *“Ik vind en combineer instinctief dingen, tot die in elkaar blijken te passen als in een puzzel. Ik tracht regels voor dit spel te formuleren, die ik later breek om mezelf te verrassen.”* Zo plaatst De Vos zijn creaties in een spanningsveld, dat herinnert aan de poëtica van de negentiende-eeuwse dichter Stéphane Mallarmé en zijn artistieke erfgenaam Marcel Broodthaers. Deze was gestoeld op het pendelen tussen “en-deçà” en “au-delà”: je kan slechts naar het ‘andere,’ het onbekende, het zoete land van de verbeelding reiken door, telkens opnieuw, terug te vallen op jouw concrete omgang met de letterlijke dingen en specifieke verschijningen die je hier en nu omgeven. Deze ‘materiële poëzie’ impliceert een voortdurende afwisseling van actie ondernemen en ‘laten gebeuren’. Ze bestaat bij gratie van een wakkere, ontvankelijke blik en een veerkrachtige verbeelding – en niet alleen bij de kunstenaar. Het is een spel met de blik en de bereidheid, de verlangens en projecties van de toeschouwer, die het werk al dan niet voltooit.

Hans Theys beschrijft de sculptuur *Spinning the Self* in zijn tekst *Een gedrongen ei* (2018) als volgt:

“(…) Eerst zag ik hoe ze tot stand kwam: als een kip draaiend aan een spit werd een brok piepschuim overgoten met gips tot de zwellende contouren langs een metalen mes scheerden dat, zoals bij traditioneel stafwerk, het overtolige gips wegsneed. Aldus ontstond een eivorm. Bij mijn tweede bezoek zag ik hoe dit ‘ei’ te ruste was gelegd op een gehalveerd palet en een gevouwen luchtmatras. Tot slot was het geheel verbonden met een spanriem. Als briljante bekroning van deze sculptuur, althans voor mij, toont deze spanriem zich aan de voorzijde als twee parallelle en aan de achterzijde als gekruiste bretels, waardoor we ineens te maken krijgen met een figuur. De Vos vertelt dat zijn vriendin hem heeft gevraagd een van beide openingen van het ‘ei’ dicht te metselen. Ik zie waarom. Het is op een verdachte manier gedrongen. Het spreekt over een buik en over andere schone en grootse zaken die we niet willen benoemen uit eerbied voor het mysterie. Hier heeft weer een beeldhouwwerk gesproken zonder dat de kunstenaar het in de gaten had. (...)”

(zie: <http://hanstheys.ensembles.org/>)

In december 1895 nam Wilhelm Röntgen met zijn pas ontdekte techniek van de 'x-stralen' een foto van de hand van zijn vrouw. Toen zij haar handbotjes zag, riep ze: "Ik heb mijn overlijden gezien!"

In de aanloop naar deze tentoonstelling is Kasper De Vos gaan rondstruinen aan de Noord-Franse kust. Daar heeft hij door zout en zand aangevreten brokstukken van verroest metaal, steen en cement verzameld. Op een blauw zeildoek, uitgespreid op de vloer, heeft hij zijn vangst zonder verdere ingrepen te kijk gelegd, als betrof het de resultaten van een archeologische opgraving. Van waar komt de aanvechting om in die brokstukken resten van een skelet te herkennen?

In *Downstream* combineert De Vos imitaties van menselijke beenderen met de verborgen 'ingewanden' van een huis: kabels, afvoer- en verwarmingsbuizen. De schedel, die een stapel rijstkoeken bekroont, roept associaties op met een archaische dodencultus. In zo'n context fungeerden sculpturen vaak als een 'plaatsvervanger' (van een gestorven leider, bijvoorbeeld), die het verkeer regelt tussen deze en gene wereld.

Oude anatomische prenten zijn
- onveranderd - uitgegroot, gezeefdrukt en
deels met potlood ingekleurd.

Vanaf einde 13e eeuw, wellicht in juridische
kwesties, werden in Bologna menselijke
dissecties uitgevoerd. Deze praktijk was
omzeggens onbestaande omwille van diep-
gewortelde taboes. En het zou nog zo'n 250
jaar duren vooraleer men het geopende
lichaam daadwerkelijk zou *onderzoeken*. Tot
dan bleef men zich baseren op de antieke
kennis van Galenus. Daar kwam verande-
ring in met Andries van Wesel (1514-1564).
Deze liet gravures maken in het atelier van
Titiaan te Venetië, waarna hij in Bazel het
boek liet drukken waarmee hij naam zou
maken.

Eeuwenlang behoorde een grondige kennis
van de menselijke anatomie - van zowel
de onderdelen als de proporties van het
lichaam - tot het curriculum van elke
kunstopleiding. Dat is al een tijdje niet
meer zo. Wat bezielt een jonge kunstenaar
om oude anatomische prenten te reprodu-
ceren? Het is deels gemotiveerd door het
verlangen om, in tijden van onwaarneem-
bare nano-technologie, uit te proberen hoe
zoiets als een lichaam in elkaar steekt. Het
lijkt geen poging om de mens, zoals in de
renaissance, te idealiseren of om die, zoals
Da Vinci's *Vitruviusman*, in het centrum van
de kosmos te plaatsen. Deze tentoonstel-
ling suggereert veeleer het tegendeel.

Om de twee weken komt een vriend van Kasper De Vos, een danser, naar zijn atelier. Hij test er bepaalde bewegingen uit, terwijl De Vos hem tekent.

Net zoals boetseren in klei of het stafwerk van de stukadoor is ook modeltekenen een - met de studie van de anatomie verbonden - klassieke techniek, die binnen een hedendaagse kunstpraktijk in het beste geval als gedateerd, in het slechtste als verdacht beschouwd wordt. De Vos vist graag uit wat er gebeurt wanneer hij die oude technieken zijn praktijk binnen smokkelt.

In het klassieke modeltekenen vraag je het model om een pose, waarna je de tijd krijgt om deze na te tekenen. In De Vos' atelier blijft de danser bewegen, *hij* bepaalt het tempo; de tekenaar volgt. Deze richt zijn blik onophoudelijk op zijn onderwerp, wat wil zeggen dat hij blind tekent. Hij volgt de bewegingen van de danser en probeert die, met een maximale directheid, op zijn blad over te zetten. De cruciale vraag is hoe direct de relatie tussen beide bewegingen - die van de danser en die van de hand - kan zijn. De tekening is de neerslag en uitkomst van die relatie.

“De sculpturen van Kasper De Vos zijn goed gebakken. Ze zijn sensueel, dansant en grappig,” schrijft Hans Theys. De assemblages waarin een geboetseerd lichaamsdeel gecombineerd wordt met een gevonden voorwerp, herinneren aan collages die De Vos vijf jaar geleden tijdens de expo *Constructies* in Emergent presenteerde. Daarin combineerde hij foto’s van topsporters in uiterste inspanning met afbeeldingen van voedingswaren uit reclame. Aansluitend bij een rijke traditie, die teruggaat tot Bruegel en Brouwer, heeft deze kunstenaar meer oog voor elementaire, onbewuste reflexen dan voor hooggestemde reflecties. Daarin zit dikwijls een humor die de absurditeit van het bestaan in compacte paradoxen weet te vatten, en daarbij overbodig gewicht fluks over boord gooit. Andere ‘voorgangers’ waren De Vos’ sculpturen van ‘gabbers’. Tijdens de jaren 1990 dansten, ‘gabberden’ of ‘hakten’ die op house-muziek in met drugs gelardeerde feestjes. Voor deze assemblages van in klei gemodelleerde figuren en tot een soort totempalen gestapelde objecten, inspireerde De Vos zich op de merkwaardige, van extreme uitdrukkingen voorziene bustes van de achttiende-eeuwse beeldhouwer Franz Xaver Messerschmidt. De Vos is even veel gefascineerd door de concrete limieten van een menselijk lichaam, als door de manieren waarop lichamen aan die beperkingen trachten te ontsnappen.

Weggesmeten eiken balken van een dakgeraamte staan in relatie tot een pvc-verbindingstuk, dat de functie van elleboog vervult. Daaraan heeft de kunstenaar een gemodelleerd bolgewricht toegevoegd, evenals uit piepschuim gesneden vingertoppen.

In *Star Wars* test een robotarm de reflexen van Luke Skywalker's hand door vingers aan te raken. In de voorarm van de protagonist zien we, via een geopend luikje, metalen 'spieren' of 'pezen' bewegen. De assemblage van 'mens' en 'robot' verontrust en fascineert. Hetzelfde contrast vinden we terug in *De anatomische les van dr. Nicolaas Tulp* (1632), waarin Rembrandt een geopende voorarm schildert. Vooraan ligt een boek. Veel kans dat het *De humani corporis fabrica libri septem* van Andreas Vesalius is.

Ook in haar kolossale weergave verkrijgt de menselijke figuur een boven- of post-humane dimensie. De drie bekendste exemplaren uit de wereldgeschiedenis zijn: de Kolos van Rhodos (die de zonnegod Helios voorstelde), het bronzen beeld van een vergoddelijkte keizer Nero (dat zijn naam gaf aan het 'Colosseum') en het Vrijheidsbeeld. De vrije, meesterlijke hand van dr. Tulp, waarmee hij de bewegingen demonstreert die door de opengelegde spieren en pezen mogelijk zijn, is de hand waarmee de chirurg opereert, de dief rooft en de kunstenaar creëert.

DIRK ZOEFTE

Dirk Zoete is een tekenaar. Tekenen ligt aan de basis van al zijn werk. Ook zijn maquettes, sculpturen, installaties en animatiefilms vloeien voort uit het tekenen. Tekenend op papier, in de ruimte, met potlood, pigment, aluminiumfolie, brood, licht en attributen uit het atelier stelt de kunstenaar de mens tentoon, zijn dagelijks brood en de wijde wereld errond. Met een grote dosis verbeelding, even veel kinderlijk plezier en de nodige ironie zet Zoete de mens op scène. Op podia en in decors, 'kijkbakken' die evengoed deel uitmaken van zijn werk. Zijn oeuvre is een beeldspraak voor het leven, gewoon, zoals het is, in al zijn eenvoud en vol verrassingen.

A Moment of Collective Concentration during the Expedition is als een archief dat omvat waar de kunstenaar de laatste tijd mee bezig was. Een momentopname onderweg van een beeldarchief zwanger van mogelijkheden. Fantastische creaturen als 'kopvoeters' en 'drugstore cowboys' nemen je verbeelding op sleeptouw. Rij mee op de associatieve gedachtentrein van Dirk Zoete en tuimel vol verwachting zijn curieze wereld in.

EEN DECORATIEF ELEMENT OM DE MENS TENTOON TE STELLEN

A Moment of Collective Concentration during the Expedition kan je binnentreden via een door Dirk Zoete ontworpen, bijna drie meter hoge metalen poort. “Een decoratief element om de mens tentoon te stellen,” aldus de kunstenaar. Dergelijke poorten hebben iets officieels, ceremonieels, bijna feestelijk. Is het een vieren van de mens? De poorten (in totaal maakte Zoete er vier) zijn bedoeld als kader voor een menselijke figuur/sculptuur, als scène voor een eenmansperformance, als “een soort spreekgestoelte.” De wieltjes onderaan maken dat de poorten gemakkelijk voortbewogen kunnen worden in de ruimte om zo de ruimte op te delen en nieuwe decors op te bouwen. De motieven waarmee de poorten versierd zijn, zijn decoratieve elementen die je ook terugvindt in Zoetes tekeningen. De poort die de toegang tot Emergent siert, is de slangenpoort. Ze doet denken aan de smeedijzeren hekken die in Zuiderse landen de in elkaar overlopende binnen- en buitenruimtes voorzichtig scheiden. Met deze toevoeging aan het gebouw zuigt de kunstenaar de buitenwereld (de mens en zijn dagelijks brood) naar binnen, de tentoonstelling in.

En dat ‘dagelijks brood’ mag je letterlijk nemen: samen met de Veurnse bakker Mischa Werrebrouck, een jeugdvriend van Zoete, maakte de kunstenaar broodpantoffels. Dirk Zoete verwelkomt de bezoeker van zijn tentoonstelling met een installatie die de finale versie is van een project dat hij zo’n tien jaar geleden aanvatte. Prints van broodkoppen/-maskers worden geflankeerd door sneetjes Veurns brood. Andere broden holde de kunstenaar uit tot pantoffels. Van het uitgeholde maakte hij broodpudding die hij serveerde op de opening. Brood als beeldspraak voor het leven en zijn omstandigheden. “Brood als hoofd en voeten, zonder lichaam ertussen, ‘kopvoeters’ zoals ook te zien bij Bosch en Bruegel,” licht Zoete toe. Naar tekeningen van de kunstenaar maakte de bakker ook Arabische pantoffels, “sultanschoenen”, noemt Zoete ze. Wat hem dan weer doet denken aan het woord ‘sultanteen’: de hoof van een paard die, onverzorgd, zo gegroeid is dat ze in een krul naar boven staat. Dergelijk mooi woord is genoeg om Zoetes associatieve gedachtentrein op gang te brengen.

“Mijn tekeningen zijn een bouwen op papier,” verklaart Zoete. Soms zijn het studies voor nieuwe sculpturen, maar evengoed zijn de tekeningen sculpturen op zich. Zwanger van verwachtingen. Want wat kan er niet allemaal uit voortkomen? Ook de afgebeelde figuren dragen diezelfde verwachtingen in zich: ze zijn klaar om aan de slag te gaan, maar voorlopig nog even immobiel.

Voor de tentoonstelling in Emergent bracht Zoete tekeningen bij elkaar uit verschillende recente en nieuwe reeksen. Vaquero's en Gaucho's (Zuid-Amerikaanse cowboys) worden afgewisseld met een echte “Drugstore Cowboy” (naar de gelijknamige film van Gus Van Sant uit 1989). Het lichaam van deze cowboy is een kast, gelijkaardig aan de kasten uit Zoetes atelier, een archief als het ware dat “alles omvat waar je een tijdje mee bezig bent.” Elders verschuilen niet nader te identificeren etnische figuren zich achter cactussen. “Camouflagetekeningen” noemt de kunstenaar ze. De houding van deze getekende figuren vertrekt van de houding van figuren uit een eigen fotoreeks. En zo put de kunstenaar voor zijn tekeningen voortdurend uit het eigen beeldarchief. Een andere reeks tekeningen is het resultaat van een samenwerking met Vlaams auteur Koen Peeters. Peeters schreef aan een boek in het Lijsternest te Ingoogem, een residentieplek en voorma-

lige woning van auteur Stijn Streuvels (1871-1969). Zoete maakte tekeningen voor het boek: panoramische landschappen waarvan het formaat gebaseerd is op het raam waaruit Streuvels destijds naar buiten keek. De achter het raam opdoemende velden lijken rechtop te staan. Het verkeerde perspectief heeft iets kinderlijks, naïefs. Zoete mengt in zijn tekeningen verschillende technieken: naast het klassieke waarnemingstekenen, geleid door vrije associatie, maakt de kunstenaar ook gebruik van frottage: planken worden weergegeven door echte planken als ondergrond te gebruiken en al wrijvend de textuur ervan over te brengen op papier. Voor de eerste keer maakte Zoete ook gebruik van de collagetechniek: fijne stukjes aluminiumfolie vormen kleine zilveren belletjes.

Naast zwart-wittekeningen toont Dirk Zoete in deze tentoonstelling ook kleurrijke pigmenttekeningen, getiteld *New Costumes*. Door de achterzijde van een blad papier in te wrijven met pigment en vervolgens op de voorzijde te tekenen, maakte Zoete afdrukken, ontwerpen voor kledingstukken die hij zelf nog wenst te maken. De twee varianten, tekening en afdruk, bestaan gelijkwaardig naast elkaar: twee mogelijkheden, een keuze die opengelaten wordt.

De vide in Emergent wordt voor de gelegenheid verlicht door een indrukwekkende 'kandelaarmobiel'. Uit metalen emmers werden figuren gefreesd, een ring rond de emmers draagt de kaarsen. Het motief van de hoed die als kandelaar dienst doet, komt ook elders voor in Zoetes tekeningen, een knipoog naar de anekdote van Goya die kaarsen op zijn hoed plaatste om 's nachts te kunnen schilderen. De vrij fragiele constructie van de mobiel is een bezwerende tekening in de ruimte. In haar schaduw doemt een zeelandschap op. Betonnen bootjes dobberen op het droge. "Niet zozeer een zeelandschap, eerder een kleurlandschap," merkt de kunstenaar op. De boten hadden immers evengoed huizen, kasten kunnen zijn. "Het gaat in eerste instantie om het omvatten." De boten zijn als sokkels voor de masten. Als een wit blad dat verder ingevuld kan worden. Wederom is de installatie vol verwachtingen. De kleurrijke wisselstukken aan de muur tonen niet alleen hoe de installatie in het atelier ontstond, maar zijn tevens een staalkaart van alle mogelijke opties. Het is een nieuw werk, nog volop in evolutie en dus allesbehalve definitief. De wisselstukken kunnen elk moment ingezet worden. Opnieuw gaat het om een ruimtelijke tekening of "misschien is dit mijn eerste ruimtelijke schilderij?" vraagt de kunstenaar zich af.

In de filmzaal toont Zoete een stopmotion-film die het fotoverslag is van een activatie van een installatie, vorig jaar nog te zien in zijn solotentoonstelling *To be determined*.

According to the situation in Smak. Deze installatie, een “kijkbak” volgens de kunstenaar, is vandaag in zijn tweede versie te bewonderen op het tussenverdiep in Emergent. Ook nu wordt de scène geactiveerd met performer. De hier voorgestelde scènes, de gebruikte systemen zijn ontstaan in het atelier. Ze zijn “een verderzetten van een ruimtelijke ateliersituatie,” vallen nauw samen met Zoetes denk- en werkproces en verduidelijken tevens zijn tekeningen en beeldtaal in het algemeen. Ook in het atelier maakt de kunstenaar ‘kijkbakken’ waarvan hij vervolgens foto’s neemt. Ze zijn echter nooit het resultaat van een bewust plan om sculpturen of installaties te maken, maar zijn eerder een ongepland “uitbreiden van het beeldarchief”. Eigenlijk zijn het gebruiksvoorwerpen die Dirk Zoete nodig heeft om te kunnen tekenen. “Noem het eerder attributen bij mijn tekeningen, dan sculpturen of installaties.”

Initiatiefnemers: Johan Blanckaert & Veronique Ghekiere, Dirk Castelein & Hilde Devos, Tine & Charlotte Castelein, Pierre Debra & Charlotte Houtsaegeer, Wim Dejonghe & Caroline Pill, Marc Ecker & Ann Braet, Frank Maes & Astrid Bonduel, Ivan Maes, Niko Maes

Sponsors: Maes Promotie en Constructie, Castelein, Ivan en Anny Maes, Advocatenkantoor Pierre Debra

Adviseurs: Luc Derycke, Sam Eggermont, Lieven Pyfferoen, Rolf Quaghebeur, Monia Warnez

EMERGENT-team: Roxane Baeyens, Ann Cesteleyn, Jelle Clarisse, Frank Maes, Lieven Pyfferoen, Bram Vandeveire, Jeroen Verhaeghe

Met dank aan de kunstenaars, Galerie Zink (Waldkirchen in der Oberpfalz), PLUS-ONE Gallery (Antwerpen), Bakkerij Werrebrouck (Veurne), Stad Veurne.

Σ EMERGENT
Grote Markt 26, 8630 Veurne
galerie@emergent.be
www.emergent.be

SAVE THE DATES

zaterdag 10 november (15u30 tot 17u):
rondleiding in dialoog (curator-
kunstenaar). Gelijktijdig is er een work-
shop voor kinderen, begeleid door Elise
Debrock

zondag 6 januari (14u tot 18u): finissage
met manoeuvres van de kunstenaars

rondleiding, leden: 5 €/niet-leden: 10 €

workshop, leden: 10 €/niet-leden: 15 €

Inschrijving via galerie@emergent.be